

מתורתו של צדיק אביך ועקב

משנתו של מרן רבי יעקב אביחצירא זי"ע | על דרך הפשט לקט דרושים ומאמרים, בביאור פשט מצוות התורה וענייני עבודת השי"ת שגלגטו מכל ספריו הק'

פרשת שמות ה'תשפ"א

לא יתעצל הלילה מלימוד התורה

ויאמר אליו ה' מזה בידך ויאמר מטה. ויאמר השליכהו ארצה וישלכהו ארצה ויהי לנחש וינס משה, מפניו. ויאמר ה', אל משה, שלח ידך ואחז בזנבו וישלח ידו ויחזק בו ויהי למטה בכפו (שמות ד ב-ד). עוד יש לרמוז בענין המטה על ענין התורה, כמו שיודע דעקר קיום העולם הוא על התורה (ירמיה לג כה), וסבת חרבן העולם הוא על בטול התורה, כמו שנאמר (ירמיה ט יא-יב) 'על מה אבדה הארץ וגו', ויאמר ה' על עזבם את תורתי (איכ"ר פתיחתא ב). ועסק התורה יום אחר יום, כמו שאמרו (ספרי עקב מח) אם תעזבני יום יומים אעזבך. וזהו שרמז לו מה זה בידך ויאמר מטה, היא התורה הנדרשת על מ"ט פנים טמא ועל מ"ט פנים טהור (מסכת סופרים פט"ז ה"ה). ורמז לו דהמטה, שהיא התורה, צריכה שתהיה שמורה ביד העוסק בה להגות בה יומם ולילה. ואם ירפה ידיו ממנה, בזה מעורר עליו הנחש העליון, וזהו שאמר לו השליכהו ארצה וישלכהו ארצה ויהי לנחש, רמז לו שכשיעזב התורה וירפה ידיו ממנה, חוזרת לנחש ומקטרגת עליו. ויאמר אליו שלח ידך ואחז בזנבו, מה שאמר לו בזנבו, לרמז לו דאם אדם עזב את התורה ונבר עליו יצרו, יתחיל לאחז אפלו במעט מן התורה, ומן המעט יבוא להמרה. וישלח ידו ויחזק בו ויהי למטה בכפו, לרמז, דאף על גב דעזב אדם את התורה, כשיחזר לעסק בה יחזר לשרשו הראשון, והנחש יהפך למטה אלהים חיים:

(פיתוחי חותם פרשת שמות)

הקטרוג בא מחמת ביטול התורה

והנה ישראל ראשי תבות יש ששים רבוא אותיות לתורה, ולפיכך לא יצאו ישראל ממצרים עד שהיו בהם ששים רבוא, כדי שכל נשמה תחול עליה אות אחת, וכבר כתבנו זה בכמה מקומות. והנה מצינו (ירושלמי חגיגה פ"א ה"ז) שנתר הקדוש ברוך הוא על עברות חמורות ולא ותר על עון בטול תורה, כמו שנאמר (ירמיה ט יא-יב) 'על מה אבדה הארץ וגו', ויאמר ה' על עזבם את תורתי. ואף על פי שעברו על כל העברות, לא תלה להם כי אם על בטול תורה. ואין סמא"ל מוצא כח לשלט בישראל כי אם בשביל בטול תורה, כמו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה (ב"ר סה כ) על 'הקל קול יעקב' (בראשית כז כב), דבזמן שהקול קול יעקב, אין הידים ידי עשו, ואם אין הקול קול יעקב, הידים ידי עשו. וכמו גם כן שדרשו רבותינו זכרונם לברכה (סנהדרין ק). על פסוק (לעיל יז ח) ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים, בשביל שרפו ידיהם מן התורה:

מניין ישראל מעורר קטרוג על ביטול תורה והצדקה מצילה ממנו

והנה מאחר ששם ישראל מורה על חשבון

אותיות התורה שהם כנגד חשבון נשמותיהם, בהכרח כשיבואו לידי חשבון נפשותיהם, יבוא המקטרג לקטרג עליהם ולומר: רבוננו של עולם, כלום זכו ישראל לחשבון זה כי אם בשביל חשבון אותיות התורה הרמוזים בהם, והרי גרפים הם ממנה, זוהי סבת הקטרוג. והנה נגף גימטריא סמא"ל, ועוד שנים יתרים לרמזו על שתי תורות, כשיהיו ישראל גרפים משתי תורות, מוסיף שתי פחות על כחו ונעשה נגף ומגיף אותם חס ושלום. באמת על ידי הכפר שנותנים אין לו כח לשלט בהם, דהצדקה מצלת ממנו, כמו שנאמר (משלי י ב) 'וצדקה תציל ממות, וימות הוא סמא"ל':

הרמז במחצית השקל

ומה שצוה להם מחצית השקל, משום דכל צונו יתברך בדרך רמז כדי שיתבונן האדם בדרךיו, והנה 'שקל' גימטריא 'נפש', ומחציתו עם הכולל גימטריא 'יראה', ומחצית השניה גימטריא 'רוח', להזהירם ולהודיעם שיתעוררו ליראה כדי לעשות תקון לנפשם ורוחם. לפיכך, כיון שהכל ברמז, צוה להם כך:

מלבד הצדקה צריך לעשות תשובה ולהזוד לעסוק בתורה

וזהו שאמר כי תשא את ראש בני ישראל לפקדיהם, באמרו לפקדיהם שגראה יתר, אלא בא לרמז כמו שכתבנו, לפקדיהם הידוע, שהם ששים רבוא אותיות הרמוזים בשמם ובחשבון נפשותיהם, וכיון שהדבר כן, מצא בעל חוב, שהוא סמא"ל, לגבות את חובו, ויקום ויקטרג שישראל גרפים מהתורה הרמוזה בשמם ובחשבון נפשותיהם. והתקון לזה הוא ונתנו איש כפר נפשו, היא הצדקה המבטלת סמא"ל, ובזה ולא יהיה בהם נגף, לא יוסיף סמא"ל קטרוג שתי התורות על שמו ויהיה לו כח ויהיה נוגף ישראל חס ושלום, כי הצדקה מתשת כחו. וראיתי בדברי מארי"י חד"י"א בנחל קדומים (בפרשתן אות ב) משם חכם אחד, דאיש כפר גימטריא 'תורה', ולפי דרכנו ניחא ואתי שפיר, דכיון דהקטרוג בא מחמת בטול התורה, התקון הוא שיקבלו עליהם שיעסקו בתורה ולא יתבטלו ממנה, דהשתא התשובה מעין המשובה. והכונה היא, דחויז מהכפר שיתנו יקבלו עליהם לעסק בתורה, דהכפר הוא לכפר על מה שעבר, ומכאן ולהבא לא יועיל להם רק עסק התורה ממש:

ע"י יראה ותורה יתקן את נפשו ורוחו

זה יתנו כל העבר על הפקדים, הפקדים הם שתי תורות. התקון הוא, לכפרתו יתן מחצית השקל שהוא גימטריא 'יראה' עם הכולל, כדי שיתעורר ליראה את ה' מכאן ולהבא ולעסק בתורה. והחצי האחר גימטריא 'רוח', ושקל גופיה גימטריא 'נפש', והכל בא להורות שיתעוררו ליראה את ה' כדי לעשות תקון לנפש ורוח, והתקון על ידי התורה. ולפיכך אמר העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט

ממחצית השקל, מפני הרמז הרמוז בו, כמו שכתבנו, וזה כדי לכפר על נפשתיכם:

צדקה מכפרת על ביטול תורה

ולקחת את כסף הכפרים מאת בני ישראל ונתת אתו על עבדת אהל מועד וגו', בא לרמז דהכסף של הצדקה מכפר (בבא בתרא ט:), דכסף במלוי גימטריא 'כפר', לרמז דהוא מכפר, ומכפר אף על עון בטול תורה. וזהו ונתת אתו על עבדת אהל מועד, דהינו בשביל עבודת אהל מועד, שהוא בטל תורה שהיא עבודת אהל מועד:

(פיתוחי חותם פרשת כי תשא)

המבטל תורה ותפילה בגלל הממון כופר בהשגחת ה'

והביטה וראה, כמה אמר שלמה המלך עליו השלום בקהלת על זה, וכמה מוסר ותוכחות כתבו הראשונים והאחרונים זכרונם לברכה, ואין מי שיטה אָזְנו וישוב לאחור. והאנשים הלהוטאים אחר רדיפת הממון ומבטלים תורה ותפלה בגללו, נקראים בפשיטות כופרים בהשגחתו יתברך שהוא הון ומפרנס הכל, והכל תלוי ברצונו להרבות ולהמעיט, כל אשר יחפץ יעשה. דאם איתא שהם מאמינים בהשגחתו שהכל תלוי בידו, למה מבטלים תפלתו, אלא ודאי כופרים ואינם מאמינים למקרא קרא בחיל (דברים ח יח) 'וזכרת את ה' אלהיך כי הוא הנתן לך כח לעשות חיל'. והבוטחים בה, נכרים במעשיהם הטובים, אינם מבטלים שום תפלה, ואם יש להם קביעות לתורה אינם מבטלים אותה, ואין להם להיטה כשאר בני אדם, רק משימים בטחונם בה:

האוסף ממוון בביטול תורה ותפילה וכפירת ההשגחה יפסידנו

והנה, האנשים הלהוטאים, מסוה העורון על פניהם, כי המה ראו ולא תמהו, כל הלהוט, סוף הממון לא ישאר בידו ולדיק יגע, ולסוף נודד הוא ללחם איה' (איוב טו כג), יאבד העשר ההוא בעגן רע' (קהלת ה יג). 'עשה עשר ולא במשפט' (ירמיה יז יא), דהינו שאסף הממון שלא כדת, שלא אספו רק בבטול תורה ובטול תפלה וכפירת ההשגחה, ועל זה דינו הוא 'בחצי ימיו יעזבנו ובאחריתו יהיה נבל' (שם). ועל זה הזהיר שלמה המלך עליו השלום, באמר (משלי כג ד) 'אל תיגע להעשיר מבינתך חדל', דהינו אל תאמר שרוח הממון יקביצתו תלוי ביגיעת האדם וחכמתו ובינתו (קהלת ט יא), כי אם תעשה כך, תבוא לידי בטול תורה ותפלה

ותבוא לכפירת ההשגחה, וסוף הממון לא יעלה בידך ממנו מאומה, כי 'התעיף עיניך בו ואיננו כי עשה יעשה לו כנפים כנשר יעוף השמים' (שם פסוק ה). ומי השומע פסוק זה ולא יחד ויתר לבבו, ועיניו הרואות כזה מקרי לבני אדם, ואין איש שוב לאחור:

חסרון הביטחון בה' גורם לאיסורים רבים

ועוד, בעונותינו הרבים, האנשים הלהוטאים אינם חוששים לא לגזל ולא לחמס ולא לרמאות ולא לתרמים ולא לשבועות, תאות הממון ותאות נפשם בשבילה פרקו כל על. ומי גרם להם כל זה, חסרון הבטחון והאמונה. ועל זה אמר הנביא (ישעיה נ י) 'מי בכם ירא ה' שומע בקול עבדו אשר הלך חשכים ואין נגה לו, יבטח בשם ה' וישען באלהיו, והמקרא הזה דרשוהו בזהר הקדוש (ח"ג קצו). ובגמרא (ברכות ו:), על מי שרגיל לבוא לבית הכנסת ולא בא יום אחד, וקרא עליו הקדוש ברוך הוא ש'הלך חשכים' בשביל שבטל תפלה ברבים על אודות איזה רוח, ואמר עליו שהוא חסר הבטחון, שהיה לו לבטח בה' ולהשען עליו, ולידע נאמנה שהכל בידו יתברך להרע או להטיב, וזהו שנאמר 'בטח בשם ה'', שהיה לו לבטח ולא בטח:

הבוטחים בה' אינם מבטלים שום תפילה

ובא וראה מה נאמר על מי שבטל יום אחד, על אחת כמה וכמה מה יאמר על מי שכל ימיו בעברה ומבטל בכל יום תפלה אחת או שתים, שבדאי על זה נאמר (שמואל א' ב ט) 'ורשעים בחשך ידמו', ורישא דקרא מוכח שעל זה הענין מדבר, שאמר 'רגלי חסידיו ישמר', דהינו, שהחסידים הבוטחים בה' ויודעים באמונה שלמה בלי שום פקפוק שפרנסתם בידו יתברך, אינם מבטלים שום תפלה ולא שום קביעות תורה בשביל איזה רוח כלל, ואם פגע בהם מגול זה יצר הרע באיזה פעם ופתה אותם לבטל תפלה בשביל איזה רוח, הקדוש ברוך הוא אינו מניחם ונותן בלבם שלא ילכו עד שיתפללו. וזהו שאמר 'רגלי חסידיו' דהינו החסידים הבוטחים בה', אם באיזה פעם רוצים ללכת ולבטל תפלה בשביל רוח, הקדוש ברוך הוא שומר רגליהם ואינו מניחם ללכת, אבל 'ורשעים' שהוסרה מהם מדת הבטחון והאמונה ובכל יום מבטלים תפלה, גם הם 'בחשך ידמו', שכל ימיהם בחשכה יתהלכו ואין נגה להם לא בעולם הזה ולא בעולם הבא, כי לא שיק המסיר מדת הבטחון שיעבד ה':

(פיתוחי חותם פרשת שמייני)

חידה שבועית: מה נאמר על מי שביטל יום אחד מתפילה?

(נא לכתוב תשובה קצרה ומתמצתת!).

פתרונות יש לשלוח עד יום שלישי הקרוב

למייל: 0774702681@gmail.com או לפקס 0774702681, יש לציין בראש הדף 'עבור אביר יעקב'

שם הזוכה בסידור לשחרית
מתיבתא בהוצאת עזו והדר:

יום כפור:

ה' נתנאל חשאי מחיפה.

התשובה צריכה להיות מתוך ספרי מודן האביר יעקב ז"ע (או מתוך עלון זה) בין שולחי התשובות תיערך הגרלה על סידור לשחרית מתיבתא בהוצאת "עזו והדר".

